

Fäboddrift och rovdjur

För många av oss är fäbodar något vi ser på Skansen eller möjligtvis som attraktion på någon vackert belägen "turistvall". Att det i dagens moderna samhälle, med stora rationella jordbruk, finns lantbrukare som ser fäboddriften som en del av sitt liv är kanske svårt att tro.

MEN DET FINNS ett antal aktiva fäbodar i framför allt Dalarna, Hälsingland och Härjedalen, där djur och människor lever hela sommaren som man har gjort i hundratals år.

Samhället har markerat att bevarandet av fäbodbruket är viktigt och ger också bidrag till detta. Samtidigt är det en driftsform där tamdjuren är extra utsatta för rovdjur. På de fäbodar där man mjölkar korna, fåren eller getterna hålls ofta djuren instängda nattetid. De är då svårare att ta för nattaktiva rovdjur. Men där man inte mjölkar djuren går de ofta på fritt bete dygnet runt hela sommaren. Det är sådana fäbodar som riskerar störst förluster.

Att vi har djuren inne nattetid är nog hemligheten bakom att vi bara har förlorat några tappar. De vägrade vara instängda och fick betala för det – räven tog dem en efter en.

Det är inte ekonomiskt möjligt att ha anställda som vallar djuren. Men kanske finns det andra lösningar, som ännu inte prövats eller som fallit i glömska. Ett exempel är de svin man i Småland förr använde som "vallpojkar". Ett stort, ilsket svin är nog en naturkraft som åtminstone lo och kanske också varg tvekar inför.

Margareta Kristoffersson – fäbodbrukare i Nyvallen

För mig är det en ynnest att få vara en del av artrikedomen här runt Sonfjället i Härjedalen.

Ett år var det en björn som övervintrade så nära Nyvallen att vi såg idet från fäboden. I och runt Sonfjällets Nationalpark finns det gott om björn och ganska många lodjur. Det händer att någon järv passerar och för några år sedan hade vi en vargfamilj strax söder om fjället. Ändå har vi aldrig fått något djur rivet av vare sig björn eller något annat rovdjur.

Våra fjällkor är sällsynta och lika hotade som flera av de stora rovdjuren, så vi är förstas rädda om dem. De minsta kalvarna och fåren går i hagarna på vallen. Korna betar dock fritt på fjällslutningen och i fjällskogen varje dag hela sommaren. De har en getabock med sig, som åtminstone själv tror att han vaktar korna. Han är tillräckligt "stor i korgen" för att göra livet surt för exempelvis en närgången björn.

På kvällen kommer djuren självmant hem för att bli mjölkade och installade för natten. Att vi har djuren inne nattetid är nog hemligheten bakom att vi bara har förlorat några tappar. De vägrade vara instängda och fick betala för det – räven tog dem en efter en.

Vi är noga med att be alla som rör sig i området att inte slänga matrester, eller annat, som kan attrahera björnar, i närheten av fäbodvallen. Sköter vi sådant så tror jag att björnarna oftast håller sig en bit ifrån oss människor.